

ВСЕ, ЩО ПАМ'ЯТЬ ЗБЕРЕГЛА

День пам'яті жертв Голодоморів

За різними оцінками, жертвами Голодомору 1932–33 років стали від 5 до 10 млн українців. У червні 1933 року в Україні помирали:

- щодоби – 34 170 осіб;
- щогодини – 1 420 осіб;
- щохвилини – 24 людини. Зникали не лише сім'ї, а й цілі села

Три великі Голодомори організувала в Україні злочинна сталінська влада. Українська національна еліта й економічно незалежне селянство сприймалося радянською владою як реальна загроза для існування усього СРСР.

1921-1923 рр. – найбільш вразили південні області УСРР. У людей масово конфісковували хліб та вивозили його в Росію. Голодомор вразив також етнічні українські землі – Кубань та Поволжя;

1932-1933 рр. – визнані на міжнародному рівні геноцидом українського народу. Найжахливіший, добре спланований злочин, щоб придушити український національно-визвольний рух, упокорити українців та ліквідувати частину українських селян;

1946-1947 рр. – цілеспрямована акція вбивства українців, причиною якої були не важкі повоєнні роки. У селян забирали зерно, аби продати його, чи подарувати «братнім» республікам соціалістичного табору.

Більшість загиблих від голодомору – діти, сотні тисяч! Українці віком від 6 місяців до 17 років становили близько половини всіх жертв Голодомору.

Одними із передумов Голодомору була колективізація та розкуркулення. Заможних селян позбавляли власності, піддавали жорстоким репресіям та депортаціям. До середини 1930-х років майже 1 млн українців депортували за межі України. Радянська влада ніяк не приживалася в Українській СРР, селяни організовували рухи опору. Терор голодом, що діяв в Україні протягом 22 місяців, був карально-репресивною акцією спрямованою на упокорення українського селянства.

7 серпня 1932 р. вийшла постанова ЦВК і РНК СРСР «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперації та зміцнення суспільної (соціалістичної) власності», яка в народі отримала назву «Закон про п'ять колосків». Саме ця постанова остаточно позбавила українських селян шансу вижити. Закон передбачав жорстокі репресії та покарання «за розкрадання колгоспного майна». За порушення передбачалися розстріли із конфіскацією всього майна. Влітку 1933 року за цим законом було засуджено 150 тис осіб. Серед них і діти, які просто намагалися вижити й у пошуках залишків зерна блукали полями. Закон діяв до 1947 року, однак пік його застосування припав саме на 1932-33 рр.

Газета "Зоря" від 1 січня
1933 р., фото:
bashtanka.pp.net.ua

Доктор Рафаель Лемкін, польський та американський науковець-юрист, автор терміна «геноцид» і проєкта Конвенції ООН про геноцид. В 1953 р. в своєму зверненні «Радянський геноцид в Україні» до тритисячної аудиторії, що зібралася в Мангеттен Центрі в Нью-Йорку вшанувати 20-у річницю Великого Голоду в Україні, сказав, що «винищення української нації» – це «класичний приклад геноциду».

«Чорні дошки» сприяли геноциду українського народу. Занесення на такі дошки цілих районів, населених пунктів, колгоспів означало повне блокування їх спецзагонами та військами, недопущення виїзду населення за межі цих територій, вилучення всіх продуктів харчування, заборону торгівлі. У 1932-33 рр. 735 районів, сіл, хуторів, колгоспів в Україні було занесено на «чорні дошки». Окрім України, система діяла також на Кубані, Поволжі, Донщині, Казахстані – територіях, де жило багато українців. Найбільше українців загинули у сучасних Харківській, Київській, Полтавській, Сумській, Черкаській, Дніпропетровській, Житомирській, Вінницькій, Чернігівській, Одеській областях та в Молдові, яка тоді була складом УРСР. Свідки Голодомору розповідають про випадки, коли доведені до відчаю селяни божеволіли та їли тіла своїх чи сусідських померлих дітей. За деякими даними, за канібалізм під час Голодомору засудили понад 2500 людей.

У листопаді 2006 р. Верховна Рада України визнала Голодомор 1932-1933 років геноцидом українського народу.

Четверта субота листопада в Україні визнана Днем пам'яті жертв голодоморів. Меморіальні заходи проводяться як в Україні, так і поза її межами. Щорічно, цього дня проводиться всеукраїнська акція «Запали свічку».

З 1983 р. за ініціативи української діаспори у США та Канаді розпочалося офіційне вшанування пам'яті жертв Голодомору, в тому числі, визнання його геноцидом українського народу.

Вшануймо спільною молитвою пам'ять усіх жертв Голодомору – тих, хто загинув, хто терпів, хто постраждав. І нехай подібна біда на нашій землі ніколи не повториться знову!

Література наявна у фонді бібліотеки

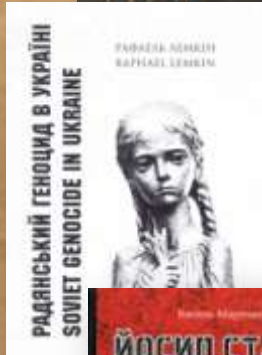
Дар від організації "Меморіал жертв Голодомору"

Брехуненко В. Міфи про голодомор / В. А. Брехуненко ; Нац. музей Голодоморугеноциду, Ін-т дослідження Голодомору. – Дрогобич : Коло, 2020. – Бібліогр.: с. 66-67.

Лемкін Р. Радянський геноцид в Україні = Soviet genocide in Ukraine : стаття 33 мовами / Р. Лемкін ; ред. Р. Сербин ; упоряд. О. Стасюк ; Нац. музей Голодомору-геноциду, Ін-т дослідження Голодомору, Міжнар. благод. фонд. "Україна 3000". – Перевид. 2009 р., доп. 6 офіційн. мовами ООН. – Київ : Мельник М. Ю., 2020. – 256 с. – (В пам'ять Рафаеля Лемкіна (1900-1959))

Марочко В. Йосип Сталін – фельдмаршал Голодомору / В. І. Марочко ; Нац. музей Голодомору-геноциду, Ін-т дослідження Голодомору. – Київ : Мельник М. Ю., 2020. – 104 с. – Затв. до друку Наук.-метод. радою Нац. музею Голодомору-геноциду (протокол № 6 від 12.06.2020 р.).

Енциклопедія Голодомору 1932-1933 років в Україні / Нац. музей "Меморіал жертв Голодомору" ; вступ. слово Є. Нищука ; передм. , авт. текст В. Морочко. – Дрогобич : Коло, 2018. – 576 с.

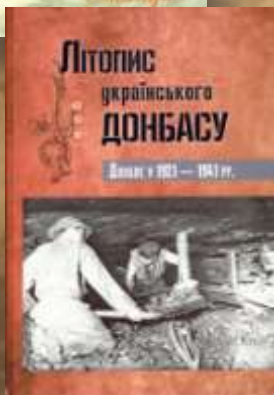
Сергійчук В. В ім'я правди й історичної справедливості, або Вимушена післямова до виступу на Міжнародному форумі з Голодомору : лекція / В. І. Сергійчук. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2020. – 50 с.

Стасюк О. Нариси про голодомор, або навіщо нам потрібно знати всю правду про геноцид українців / О. Стасюк. – Київ : Мельник М. Ю., 2019. – 216 с.

Тарнавська Г. Спасенна весна / Г. О. Тарнавська. Спогади / І. Й. Михалевич ; упоряд. О. Герасименко. – Тетіїв : Літо друк, 2019. – 105 с.

Літопис українського Донбасу. Донбас в 1921-1941 рр. / упоряд. Ю. Косенко. – Ічня : Формат, 2019. – 316 с. : іл., фот.

Нас вбивали, бо ми – українці... : [каталог виставки про історію Голодомору 1932-1933 рр.] / Нац. музей “Меморіал жертв Голодомору”. – Київ : [б. в.], 2018. – 14 с. : іл., портр., фот.

"Репресовані" щоденники". Голодомор 1932-1933 років в Україні / Укр. ін-т національної пам'яті ; упоряд., авт. вступ. ст., ред. Я. Файзулін. – Київ : Фенікс, 2018. – 352 с. : іл. – (Меморіал жертв Голодомору).

"Проблема екзистенційного вибору під час Голодомору-геноциду", наук.-практ. конф. (2019 ; Київ).

Проблема екзистенційного вибору під час Голодомору-геноциду : матеріали Міжнар. Наук.-практ. конф., 20 листоп. 2019 р. : збірка матеріалів / ред. І. Батирєва [та ін.] ; упоряд.: І. Батирєва, Ю. Коцур. – Київ : Мельник М. Ю., 2020

“Штучні голоди в Україні ХХ століття”, міжнар. конф. (2018 ; Київ).

Матеріали міжнародної конференції “Штучні голоди в Україні ХХ століття”, 16 трав. 2018 р. : збірка. – Дрогобич ; Київ : Коло, 2018. – 368 с. – (Меморіал жертв Голодомору).

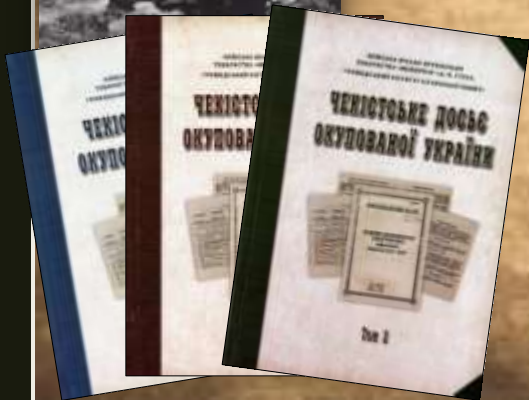
Сергійчук В. Голодомор 1932-1933 років як геноцид українства : архів. док. та спогади очевидців / В. Сергійчук. – Вид. 4-те , допов. – Вишгород : Сергійчук М. І., 2016. – 320 с. – Імен. покажч.: с. 309-318.

1933: "І чого ви ще живі?" / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України ; упоряд. Т. Боряк. – Київ : Кліо, 2016. – 720 с. – (Меморіал жертв Голодомору).

Голодомор не зламав / Укр. ін-т національної пам'яті, Нац. музей "Меморіал жертв Голодомору", Нац. комітет із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932-1933 років в Україні ; авт. передм. В. М. В'ятрович. – [Київ] : [б. в.], [2018]. – 32 с. : іл., фот.

Чекістське дос'є окупованої України : зб. документів : у 3 т. / Київ. міська орг. Т-ва "Меморіал" ім. В. Стуса, Громад. Ін-т істор. пам'яті; автор проекту Р. М. Круцик ; упоряд.: Р. Круцик, С. Жовтий. – Київ : Преса України, 2014-2015.

Геноцид в Україні 1932-1933 рр. За матеріалами кримінальної справи № 475 / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Ін-т Нац. Пам'яті, Служба безпеки України ; упоряд.: М. Герасименко, В. Удовиченко. – Київ : [б. в.], 2014. – 560 с. : фото, табл. – Затв. до друку рішенням Вченої ради Ін-ту укр. археографії та джерелознавства НАНУ.

Голодомор 1932-1933 років в Україні як злочин геноциду згідно з міжнародним правом = the Holodomor of 1932-1933 in Ukraine as a Crime of Genocide under International Law : монографія / ред.: В. Василенко, М. Антонович. – 3-тє вид., доп. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2014. – 364 с. : карти. – Вид. укр. та англ. мовами

Вбивство голодом. Звичайний тоталітаризм... : хроніка вид. актів ССРСР та УРСР за якими здійснювався геноцид укр. народу (трав. 1932 – трав. 1933 р.) / Нац. музей “Меморіал жертв Голодомору”. – Київ : [б. в.], 2013. – 28 с.

Голодомор–геноцид: термінологія / В. Марочко [та ін.] ; ред.: С. Старовойт, В. Брехуненко, О. Стасюк ; Нац. музей Голодомору-геноциду, Ін-т дослідження Голодомору. – Київ : Майстер книг, 2019. – 64 с. – (Музей Голодомору). – Затв. до друку Наук.-метод. радою Нац. музею Голодомору–геноциду.

Радянські органи державної безпеки у 1939 – червні 1941 р. Документи ГДА СБ України = Soviet state security agencies in 1939 – June 1941 Documents of special state archive of security service of Ukraine : зб. архів. Документів : в 2 ч. / Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАНУ, Служба безпеки України, Галузевий держ. архів СБУ; упоряд.: В. Даниленко, С. Кокін ; ред. Г. Боряк [та ін.]. – Вид. 2-ге, перероб. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2013. – (Документи ГДА СБУ України).

Пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні = To the memory of the victims of Holodomor of 1932-1933 in Ukraine / упоряд. Г. Й. Фурманчук ; пер. Е. В. Суслін ; ред.: І. Р. Юхновський, М. М. Клименко, О. Г. Погорілець. – Тернопіль : ЛІЛЕЯ, 2009. – 132 с. : фото кольор. – Вид. укр. та англ. мовами.

Голодомор 1932-1933 років – Геноцид українського народу : виставка / Укр. ін-т національної пам'яті ; авт. виставки: Д. Гетьман, І. Юхновський. – Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2008. – 48 с. : фот.

Лапчинська Н. З запитання і відповіді про Голодомор–геноцид / Н. В. Лапчинська ; Нац. музей “Меморіал жертв Голодомору”. – Дрогобич : Коло, 2018. – 88 с. : іл.

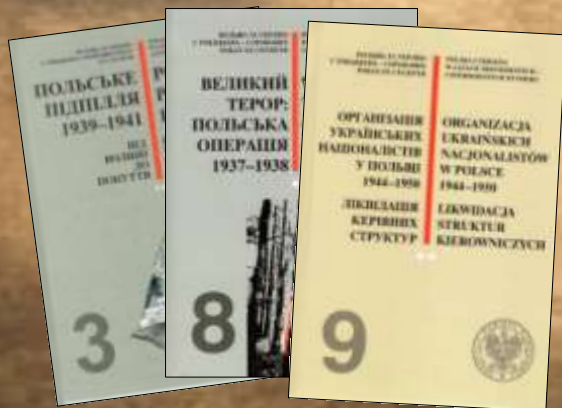
Национальна книга пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні / І. Юхновський [та ін.] ; Укр. ін-т національної пам'яті. – Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 2008. – 1000 с. : іл.

Україна 1932-1933. Геноцид голодом / Укр. ін-т національної пам'яті, Нац. музей "Меморіал жертв Голодомору". – Київ : Нац. музей "Меморіал жертв голодомору", 2008. – 36 с. : фот.

Сергійчук В. Як нас морили голодом / В. Сергійчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Центр українознавства. – Вид. 3-тє, допов. – Київ : Сергійчук М. І., 2006. – 392 с. – Імен. покажч: с. 362-373. – Геогр. покажч.: с. 374-390.

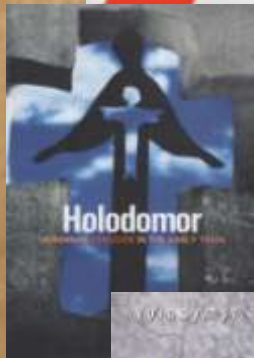

Польща та Україна у тридцятих-сорокових роках ХХ століття = Polska i Ukraina w latach trzydziestych-czterdziestych XX wieku : невідомі док. з архівів спец. служб / Галузевий держ. архів СБУ, Ін-т Нац. Пам'яті, Коміс. з переслідування злочинів проти пол. народу, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАНУ. – Варшава ; Київ : НАНУ, 2004. –

“Genocide–Holodomor 1932-1933: The Losses of the Ukrainian Nation”, Intern. Sci.-Educational Working Conf. (4 october 2016 ; Kyiv).

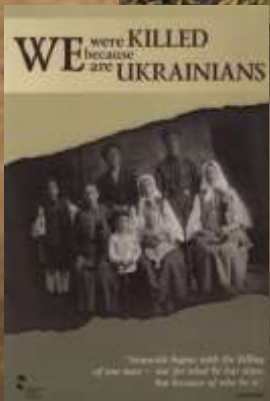
Proceedings of the International Scientific–Educational Working Conference “Genocide-Holodomor 1932-1933: The Losses of the Ukrainian Nation”, 4 october 2016. – Kyiv ; Drohobych : National Museum Holodomor Victims Memorial, 2018. – X, 119 p. – (Holodomor Victims Memorial).

Holodomor. Ukrainian genocide in the early 1930s : [booklet]. – Kyiv? : [s. n.], 2019?. – 24 p. : il. – (Holodomor Victims Memorial).

Serhiychuk V. Genocide-Holodomor 1932-1933 of Ukrainians / V. Serhiychuk. – Vyschgorod : Serhiychuk M. I., 2018. – 170 p. .

We were killed because are ukrainians : [brochure]. – Kyiv? : [s. n.], 2019?. – 14 p. : il. – (Holodomor Victims Memorial)

Використані джерела

Голодомор в Україні (1932—1933) [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енцикл. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://bit.ly/3pENbMO> . – Назва з екрана. – Дата перегляду: 10.07.2020.

Голодомор в Україні: говоримо сьогодні, пам'ятаємо завжди [Електронний ресурс] . – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://www.4594.com.ua/news/2225851/cikavi-fakti-pro-golodomor> . – Назва з екрана. – Дата перегляду: 10.07.2020.

День пам'яті жертв Голодомору [Електронний ресурс] . – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://bit.ly/3f4v1iz> . – Назва з екрана. – Дата перегляду: 10.07.2020.

Десять фактів про Голодомор [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу : https://galinfo.com.ua/articles/desyat_faktiv_pro_golodomor_301482.html . – Назва з екрана. – Дата перегляду: 10.07.2020.

10 фактів про Голодомор [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу : https://www.bbc.com/ukrainian/science/2013/11/131120_holodomor_10_facts_ko . – Назва з екрана. – Дата перегляду: 10.07.2020.

Митрополит Епіфаній [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/epifaniy/posts/2453211244894430> . – Назва з екрана. – Дата перегляду: 10.07.2020.